

Književne novosti

Zabavna knjižnica »Slovenske Matice«, XIII. zvezek: Štiri bajke Saltykova Ščedrina. — Za staro pravdo. Ljubljana 1901. — Prav je storil g. Ivan Prijatelj, da je prevedel štiri bajke iz največjega ruskega satirika Saltykova, ki je pisal pod imenom Ščedrin. Mimogrede naj omenim, da mi je bil tačas, ko sem se učil sam ruskega jezika, Ščedrin eden najljubših ruskih pisateljev. Prečital sem vseh njegovih »23 skazok«, potem njegove »Meloči žizni«. Ščedrin je zavijal svoje satire najrajši v obliko basni in bajke. Njegovo pero je ostro in brezobzirno, a njegov jezik je klasičen. Smatramo torej za napredek v Matici, da je seznanila svoje ude z velikim satirikom bratovskega naroda, od katerega se morajo naši novelisti učiti čimdalje več. G. Prijatelj je dodal svojim prevodom za uvod dobro karakteristiko Saltykova. Prevedel je, žal, samo 4 »skazke«, ki pa spadajo med najboljše: »Premodri piskur« (Премудрый пискарь), »Kljuse« (Клюса), »Močnik« (Кисель) in »Izgubljena vest« (Потерянная совесть). Prevodi sečitajo gladko, saj je g. Prijatelj spreten štilist. Samo to bi želeli, da se bi tudi on v bodoče ogibal — bomkanja kakor živega vraga. Na str. 36. v skazki v »Močniku« čitamo ta-le neslovenski stavek: »Pa se bom potočila, pa se bom povaljala, ko se bom gosposkega močnika najedla«... Razume se, da bi se stavek moral glasiti tako: Pa se potočim, pa se povaljam, ko se najem gosposkega močnika. O, naši perfektivni glagoli, kako so lepi in kak lep je »močni« futur brez berglje biti! Tega bomkanja se odvadimo Slovenci najlože, če čitamo veliko druge slovanske pisatelje, zlasti ruske, ki ne poznajo »bomkanja«, ker niso tako prepojeni s tujim duhom kakor mi. Gori omenjeni stavek se glasi v ruskem jeziku tako lepo slovansko: »Pokatajusja, povaljajusja, gospodskago kiselja najvešisj«. (Namesto: pokatajusja itd. se govori in piše navadno okrajšana oblika pokatajusj.) Če se je celo g. Prijatelj primeril tak lapsus, kaj naj rečemo šele o nekaterih naših časnikih, ki pišejo včasih čudno slovenščino. Vsi brez izjeme grešimo često proti pravemu narodnemu jezičnemu duhu! Toliko samo per paranthesin! Gospoda Prijatelja pa prosim, da naj prevede še več skazk iz Ščedrina, saj jih ima prekrasnih in poetičnih, v katerih je vložil svoje visoke ideje. — Peter Bohinjec, ki je svoj čas pisal lepe črtice v našem mesečniku, nam je podal več plastičnih podob iz znamenite naše »Stare pravde«. In mi smo mu za njegove zgodovinske slike tem bolj hvaležni, ker vidimo, kako mlajši novelisti naši povsem zanemarjajo domačo zgodovino, ki hrani v sebi nebroj motivov za noveliste in slikarje. Samo poznati je treba slovensko zgodovino. Poznamo pa jo zato tako slabo, ker se je v šolah premalo učimo. V tem oziru je ves šolski načrt kriv in naši narodnosti naravnost škodljiv.

A. A.

Janka Kersnika zbrani spisi. Uredil dr. Vl. Levec. Zvezek II. Sešitek 2. Ljubljana, 1902. L. Schwentner. V tem sešitku sta ponatisnjeni dve povesti, in to »Lutrski ljudje« z zgodovinskim ozadjem ter socialni roman »Testament«. Tudi ti dve povesti nosita na sebi pečat Kersnikovega duha. Vsak nov sešitek teh zbranih spisov pa nam govori na glas, da

je bil naš Kersnik velik novelisten talent. Slovenska literatura ga težko pogreša in bridko občuti njegovo izgubo. Kersnikove povesti bi moral imeti vsak rodoljub.

Matica Hrvatska. V(ladimir) T(reščec) B(orotka). U malom svijetu. Slike iz zagrebačkoga života. M. 8°. 227 str. Anonimni pisec si je izbral snov za svojo zanimivo povest iz modernega zagrebškega življenja ter je spretno orisal posledice one lehkomiselnosti, ki je potegnila v svojo vrtoglavico velik del zagrebškega stanovništva, ki je hotelo, posnemajoč druga resnično velika mesta, uvesti v Zagreb razkošno življenje dunajsko in pariško, a pri tem ni vpoštevalo skromnih svojih sredstev. Zato pa niso izostale kot posledica različne materijalne in moralne katastrofe, kakor jih opisuje v svoji povesti pisatelj.

Vjenceslav Novak. Dva svijeta. Pripovijest. M. 8°. 260 str. Znani romanopisec nam je v svojem najnovšem delu podal roman umetnika, čigar idealni poleti so v večnem sokobu s prozajskim življenjem, ki ga obdaje. Talentirani glasbenik Amedej je preživel siromašno mladost, trpel lakoto pri študijah na praškem konservatoriju, v domovino vrnivši se, je dobil malo službico, ki ni samo ne zadostovala, da bi se v umetnosti mogel više popeti, nego ga je jedva čuvala gladu, pri tem pa ni našel nikjer razumevanja, niti pri svojih rojakih, niti someščanih, da, celo lastna njegova žena ga ni umevala. Te vezi do žene in deteta in do domovine so ga ovirale, da je opuščal najlepše prilike, ki bi ga bile podigle, znanstva s ženskami, ki bi ga bile umele ter ga navduševale pri umetniškem delovanju, ter zveze, ki bi mu bile pomogle do gmotnega blagostanja. Celó prezir in zasmehovanje je bilo plača njegovega idealizma in patriotizma. Slednjič je poludil. Mi se ne obotavljamo priznati, da je borba duševnega velikana z malenkostnim svetom večče opisana. Ali priznati moramo tudi, da je velika muka, dospeti do kraja skozi valove meščanja, ki zapremajo vsaj dve tretjini knjige. Tudi so liki kakor Jahoda, Veselý in njih pripovedke bolj episodijske in brez prave zveze s celoto dela. Slednjič nam ne ugaja teh nika pisateljeva, ki v svojih delih rad tlači eno povest v drugo. Čudne so oblike »gospa Lipovskova« m. g. »Lipovska« ali »Lipovskega«, »ostali su sjediti« n. »obsjedjeli su«, »akoprem« m. premda, »uzrašten« m. »uzrasao«, »zanašajući se m. »uzdajući se«.

Josip Draženović. Povjest jednoga vjenčanja. Pripovijest iz primorskoga malogradskoga života. M. 8°. 151. str. Pisatelj nas vodi s svojo povestjo v intimnost malomestnih Primorcev, katerih navade in osebnosti nam predstavlja v svojih tipih. Naša povest opisuje ženitovanje vdovca barba (strica) Frane z vdovo Žvanico in vse razburjenje, ki se je vzdignilo med someščani. Med tem pa barba Frane dozna o stari ljubici, katero je v mladosti zapustil s hčerjo. Ker se tobožnjemu svetniku vest glasno odzove, se odpove Žvanici in se oženi z Marico. Povest je nekoliko na široko razpredena, ako se pomisli siromašnost predmeta, ki služi kot jedro, okoli katerega se skupljajo vse epizode.

(Konec prih.) R. Perušek

Barle Janko. O zdravstvu staroga Zagreba. (Preštampano iz »Liečničkoga Viestnika«.) U Zagrebu, Tisak Dioničke tiskare 1902, velika 8°, 73 str. — To je po arhivskih virih samih sestavljena temeljita študija, ki mora zanimati ne samo Zagrebčana, Hrvata, marveč tudi nas Slovence, ker so pri nas v Ljubljani v stari dobi bile razmere brez dvojbe enake. V sedmih poglavjih se razpravlja po vrsti o bolnicah, ubožnicah in kopališčih, o zdravnikih od 13. do

19. veka, o lekarnicah, o zdravstvenih pravilih in zdravniških knjigah itd. Med zagrebškimi zdravniki prejšnjih stoletij je bilo več Slovencev. — Delo je stalo g. pisatelja, neumorno delavnega našega rojaka, veliko truda; najlepša nagrada mu bodi zavest, da je mnogo prispel k boljšemu poznavanju naše prošlosti.

Dr. Fr. Ilešič.

Ljubljanski grad in promet s tujci. Ponatisk iz »Gorenjca«. Kranj 1902. Tiskal Lampret. — Prav aktualna brošura, s katero hoče anonimni pisatelj pospešiti pri nas promet s tujci. Slovenske dežele slove po svojih naravnih krajsoh, samo da jih turist težko doseže. Kako daleč pred nami je Švica! Koder se pri nas stavijo planinske kočice, gradili bi Švicarji hotele in do njih železnice. Toda pri nas ni — drobiža! Pisatelj nasvetuje v svoji razpravi še marsikaj pametnega. Da ima dober okus, priča to, da ve ceniti razgled s hriba ljubljanskega Gradu. Ta razgled je naravnost diven, in vendar Ljubljančani sami ne vedo, koliko je vreden ta hrib, drugače bi rajši hodili gori in uživali razgled čez prekrasno Ljubljansko polje, ki ga obkroža venec visokih planin! Marsikje bi bili srečni in ponosni, ko bi imeli tak hrib takorekoč sredi mesta; izprehod na tako višino bi jim bil najljubši; napravili bi morebiti železnico na vrh in uživali nenavadno lepi razgled. Brez dvoma bi kje drugod napravil kdo tudi kako restavracijo na takem hribu. Tu gori bi se vršile najlepše narodne veselice . . . Toda pri nas smo slepi za take naravne lepote. Ne dvomimo pa, da bi se bil ljubljanski grajski hrib že zdavnaj »razvil« v modernem zmislu — n. pr. tako kakor graški Schlossberg — ko bi ta hrib in ž njim vred grad sam bil mestna last . . . Pisatelj priporoča, da bi se grad adaptiral za turistovski hotel. Mi ne verjamemo, da bi se to dalo napraviti. Pač pa bi bil grad jako pripraven za astronomska opazovanja. Država naj bi ustanovila na ljubljanskem gradu zvezdarno, saj jih je na avstrijskem jugu itak premalo. A.

Novi akordi. II. letnika 2. sešitek. September. Opremljen s sliko skladatelja Rista Savina, podaje novi ta sešitek veliko skladbo istega skladatelja, na Aškercove besede »Skala v Savini« zloženo balado za eden glas in klavir. Rista Savina smo spoznali doslej ravno v baladni stroki kot uspešno ustvarjajočega skladatelja, in »Skala v Savini« utrjuje le dobri glas, ki si ga je pridobil Risto Savin s svojimi baladami. Prija mu širokost baladne oblike, prija mu tudi temno zabarvanje, ki ga buči baladi običajni značaj, in ker mu ne manjka tudi ne rutine v simfonistiški tehniki, s katero obdaja bogato klavirski part nove svoje balade, je ustvaril v le-tej umetniški zasnovano in energično ter slikovito izvršeno delo. Muzikalno odlična je dr. Gojmira Kreka skladba za glas in klavir na Otona Zupančiča besede »Iz vseh grobov ta večnost«. Po svoji čutapolnosti spada vzorna ta skladba pač med najboljše in najprikljubivejše, kar je dr. Krek doslej obelodanil. Delikatno delo je Jos. Procházke čveterospjev »Zaprto srce« (besede Ant. Funtka), skladba, s katero se bodo mogli pevci ponašati, ako zadenejo njen fini značaj in premorejo vse težkoče. V narodnem duhu je zložen ljubeznivi, le v svetlih tonih prisrčnosti skicirani me-